

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2CdoPr/3/2023
Identifikačné číslo spisu: 6118320244
Dátum vydania rozhodnutia: 30.01.2024
Meno a priezvisko: Mgr. Katarína Katková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:6118320244.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu DC MEDICAL s. r. o., Košice, Myslavská 644/190/A, IČO: 46 599 762, zastúpeného advokátskou kanceláriou Pančišinová & Partners s. r. o., Košice, Rázusova 49, IČO: 52 772 497, proti žalovanej H. Z., narodenej I., Y., zastúpenej advokátskou kanceláriou JAKUBEK & PARTNERS, s. r. o., Bratislava, Panenská 5, IČO: 50 099 175, o zaplatenie 13.500 eur, pôvodne vedenom na Okresnom súde Topoľčany pod sp. zn. 11Cpr/12/2019, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre z 31. marca 2022 sp. zn. 5CoPr/1/2022, 5CoPr/2/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Žalovaná má voči žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Topoľčany (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) uznesením zo 14. decembra 2021 č. k. 11Cpr/12/2019-338 zastavil konanie (I. výrok) a priznal žalovanej voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % s tým, že o konkrétnej sume tejto náhrady rozhodne súd prvej inštancie samostatným uznesením po právoplatnosti rozhodnutia (II. výrok).

1.1. Z odôvodnenia uznesenia súdu prvej inštancie vyplýva, že žalobca sa žalobou domáhal zaplatenia sumy 13.500 eur s príslušenstvom titulom náhrady škody.

1.2. Na základe spät'vzatia žaloby žalobcom súd prvej inštancie konanie zastavil podľa § 145 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Civilný sporový poriadok“ alebo „CSP“).

1.3. O nároku na náhradu trov konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 256 ods. 1 CSP.

1.3.1. Súd prvej inštancie uviedol, že k zastaveniu konania došlo v dôsledku spät'vzatia žaloby žalobcom, pričom neexistujú dôvody hodné osobitného zreteľa, ktoré by odôvodňovali postup súdu podľa § 257

CSP a tvrdenie, že v konaní sa žalobcovi nepodarilo preukázať ním uplatnený nárok výlučne z dôvodu dĺžky trvania súdneho konania je nedôvodné, preto zavinenie zastavenia konania možno procesne pričítať žalobcovi.

1.3.2. Vzhľadom na uvedené súd prvej inštancie žalovanej priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania rozsahu 100 % s tým, že o konkrétnej sume tejto náhrady rozhodne súd prvej inštancie samostatným uznesením po právoplatnosti rozhodnutia.

2. Na základe odvolania žalobcu Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) uznesením z 31. marca 2022 č. k. 5CoPr/1/2022-400, 5CoPr/2/2022-400 potvrdil uznesenia súdu prvej inštancie z 3. júna 2021 č. k. 11Cpr/12/2019-285 a zo 14. decembra 2021 č. k. 11Cpr/12/2019-338 (I. výrok) a žalovanej voči žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % (II. výrok).

2.1. V súvislosti s odvolacími námietkami žalobcu týkajúcimi sa výroku uznesenia súdu prvej inštancie zo 14. decembra 2021 č. k. 11Cpr/12/2019-338 o trovách konania (II. výrok) odvolací súd uviedol, že v sporových konaniach sa ohľadom náhrady trov konania uplatňuje tzv. zásada úspechu, t. j. strane, ktorá mala vo veci plný úspech, súd prizná náhradu trov proti neúspešnej strane, čo vyplýva z ustanovenia § 255 ods. 1 CSP.

2.2. Pri späťvzatí žaloby sa pri rozhodovaní o náhrade trov konania aplikuje ustanovenie § 256 ods. 1 CSP a len v prípade, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať (§ 257 CSP).

2.3. Ak dôjde k zastaveniu sporového konania v dôsledku späťvzatia žaloby, potom je povinnosťou súdu pri rozhodovaní o trovách konania skúmať procesnú zodpovednosť pri zastavení konania na oboch procesných stranách, teda aj na strane žalobcu, aj na strane žalovaného.

2.4. Záver súdu o tom, že je splnený predpoklad na priznanie nároku na náhradu trov konania podľa § 256 ods. 1 CSP však nevyklučuje, aby súd súčasne nedospel k záveru, že sú splnené predpoklady aj na aplikáciu ustanovenia § 257 CSP (dôvody hodné osobitného zreteľa). Súd v takom prípade napriek procesnému zavineniu rozhodne, že strane, ktorá procesne nezavinila zastavenie konania, neprizná nárok na náhradu trov konania, pretože sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa.

2.5. Vzhľadom na aplikáciu zásady oficiality pri rozhodovaní o náhrade trov konania musí mať súd pri posudzovaní procesného zavinenia v zmysle § 256 ods. 1 CSP preukázané, či v konečnom dôsledku k zastaveniu konania došlo z dôvodu na strane žalovaného. Z formálneho hľadiska je procesné zavinenie zastavenia konania pri späťvzatí žaloby vždy na strane žalobcu, ktorý ako jediný môže vziať žalobu späť a tento úkon realizuje na vlastnú procesnú zodpovednosť. Tento reštriktívny záver však nemožno bez ďalšieho generalizovať pri rozhodovaní súdu o náhrade trov konania. Ak žalovaný svojím správaním, spočívajúcim predovšetkým v splnení žalovanej povinnosti po začatí konania, vyvolá u žalobcu nevyhnutnosť späťvzatia žaloby, považuje sa na účely náhrady trov konania žalovaný za stranu, ktorá procesne zavinila zastavenie konania (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. Beck, 2016, 531 s.).

2.6. Podľa názoru odvolacieho súdu súd prvej inštancie pri rozhodovaní o náhrade trov prvoinštančného konania správne prihliadol na to, že žalobca vzal žalobu v celom rozsahu späť a jeho tvrdenie o nepreukázaní žalobného nároku výlučne z dôvodu dĺžky trvania súdneho konania nie je dôvodné, preto žalobca procesne zavinil zastavenie konania tým, že zobral späť žalobu.

2.7. Ani odvolací súd nevzhladol žiadne dôvody hodné osobitného zreteľa podľa § 257 CSP, ktoré by odôvodňovali iné rozhodnutie o náhrade trov konania.

2.8. Zmyslom ustanovenia § 257 CSP je, že pri jeho aplikácii nemôže súd žiadnej zo strán (úspešnej, ani neúspešnej, či strane, ktorá zaviniła či nezaviniła zastavenie konania) priznať náhradu trov konania. Moderovať je teda možné aj trovy zastaveného konania, pričom pri posudzovaní nároku na náhradu trov konania podľa § 256 ods. 1 CSP je súd povinný skúmať, či niektorá zo strán sporu zaviniła zastavenie konania. Z hľadiska aplikácie ustanovenia § 257 CSP sú tiež významné okolnosti, ktoré viedli k uplatneniu práva (nároku) na súde a aj postoj strán sporu.

2.8.1. Účelom ustanovenia § 257 CSP je umožniť súdu zmierniť dôsledky právnych noriem upravujúcich náhradu trov konania zavedením moderačného absolučného práva. Toto ustanovenie je výrazom skutočnosti, že tam, kde zákon nemôže byť natoľko kazuistický, aby postihol celú rozmanitosť života, právo sa dotvára sudcovským výkladom v medziach ustanovených všeobecnými podmienkami uvedenými v zákone, za splnenia ktorých môže dôjsť rozhodnutím súdu k inému záveru o náhrade trov konania, než by plynul z použitia všeobecných zásad náhrady trov konania. Civilný sporový poriadok vyžaduje pre realizáciu tohto sudcovského moderačného práva, aby v danom prípade išlo o výnimočné okolnosti a dôvody hodné osobitného zreteľa.

2.8.2. Aplikácia ustanovenia § 257 CSP pri rozhodovaní o náhrade trov konania prichádza do úvahy v prípadoch, keď síce sú naplnené všetky predpoklady na priznanie náhrady trov konania podľa § 255 a nasl. CSP, súd však dôjde k záveru, že sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, pre ktoré náhradu trov celkom alebo sčasti neprizná. Musí ísť o celkom výnimočný prípad, ktorý musí byť v rozhodnutí aj náležite odôvodnený. Výnimočnosť môže spočívať tak v okolnostiach danej veci, ako aj v okolnostiach u strán sporu. Rozhodnutie o nepriznaní náhrady trov konania podľa § 257 CSP sa nesmie javiť ako neprimeraná tvrdosť voči subjektom konania a nesmie odporovať dobrým mravom.

2.8.3. Podľa názoru odvolacieho súdu dôvodom hodným osobitného zreteľa pre nepriznanie náhrady trov konania strane, ktorá nezaviniła zastavenie konania, nemôže byť tá skutočnosť, že žalobca vzal späť žalobu z dôvodu dĺžky trvania súdneho konania ako objektívnej skutočnosti, ktorú žalobca nemohol nijakým spôsobom ovplyvniť, a ktorá by mala mať vplyv na preukázanie uplatneného nároku žalobcom.

2.8.4. Vzhľadom na uvedené odvolací súd dospel k rovnakému záveru ako súd prvej inštancie, že žalobca zavinił zastavenie konania v dôsledku spät'vzatia žaloby, keďže vzal žalobu späť bez toho, aby takýto jeho úkon bol vyvolaný správaním sa žalovanej v konaní, preto uznesenie súdu prvej inštancie v napadnutom výroku o trovách konania potvrdil podľa § 387 ods. 1, 2 CSP.

2.9. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 CSP s použitím § 255 ods. 1 CSP a v odvolacom konaní úspešnej žalovanej priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

3. Žalobca (ďalej len „žalobca“ alebo „dovolateľ“) podal formálne dovolanie proti celému uzneseniu odvolacieho súdu, avšak z obsahu jeho dovolania vyplýva, že de facto podal dovolanie proti časti výroku uznesenia odvolacieho súdu, ktorým odvolací súd potvrdil výrok uznesenia súdu prvej inštancie zo 14. decembra 2021 č. k. 11Cpr/12/2019-338 o trovách konania (časť I. výroku), prípustnosť ktorého vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP.

3.1. Poukázal na to, že súd prvej inštancie prvé pojednávanie v predmetnej právnej veci nariadil na deň 3. decembra 2019, ktoré bolo následne odročené z dôvodov na strane súdu prvej inštancie, a to na deň 9. februára 2021, pričom termín pojednávania bol zrušený z dôvodu prijatých epidemiologických opatrení.

3.1.1. Reálne sa teda prvé pojednávanie v predmetnej právnej veci uskutočnilo až dňa 4. mája 2021, t. j. po troch rokoch od podania žaloby z dôvodov, za ktoré žalobca nezodpovedá, a ktoré subjektívne nezavinił.

3.1.2. Paralelne s konaním na súde prvej inštancie bolo vedené na základe jeho podnetu trestné konanie, v rámci ktorého boli vypočuté osoby, ktoré by pripadali do úvahy ako potenciálni svedkovia aj v

predmetnom civilnom sporovom konaní. Svedkovia sa pri výsluchoch uskutočnených v trestnom konaní už nedokázali vyjadriť k podrobnostiam skutkového stavu, čo svedčí o tom, že od momentu vzniku škody do momentu vytýčenia prvého pojednávania ubehla príliš dlhá doba, preto podľa jeho názoru by bolo predvolanie rovnakých svedkov v civilnom sporovom konaní zbytočné a neefektívne.

3.1.3. Vzniknutá situácia negatívne ovplyvnila jeho postavenie z hľadiska možností a schopností riadne a včas uplatniť prostriedky procesného útoku a procesnej obrany, čím sa (bez vlastného pričinenia) dostal do stavu dôkaznej núdze.

3.1.4. Vzhľadom na oslabenú jeho procesnú pozíciu vyvolanú priet'ahmi na strane súdu ďalšie vedenie konania pre neho stratilo význam a s prihliadnutím na jeho dôkaznú núdzu bolo možné s vysokou mierou pravdepodobnosti prezumovať očakávaný výsledok sporu v jeho neprospech, preto bol nútený „pristúpiť“ k späťvzatiu žaloby.

3.2. Podľa jeho názoru v posudzovanej veci sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa a v danom prípade je možné aplikovať ustanovenie § 257 CSP.

3.2.1. Mal za to, že v kompetenciách odvolacieho súdu bolo preskúmať zákonnosť postupu a rozhodnutia súdu nižšej inštancie. Odvolací súd sa ale vo svojom rozhodnutí priklonil k záverom prvoinštančného súdu a jeho rozhodnutie potvrdil v celom rozsahu.

3.2.2. Odvolací súd (zhodne so súdom prvej inštancie) posudzoval možnosť aplikácie ustanovenia § 257 CSP výlučne z hľadiska miery zavinenia zastavenia súdneho konania niektorou sporovou stranou. Zákon ale vyslovene nešpecifikuje, čo možno považovať za dôvody hodné osobitného zreteľa.

3.2.3. Aj ustálená súdna prax vo vzťahu k možnostiam aplikácie § 257 CSP uplatňuje skôr reštriktívny výklad, najmä s ohľadom na sociálnoprávny aspekt, osobné a majetkové pomery sporových strán, či rozsah v akom sa jednotlivé sporové strany podieľali na zastavení súdneho konania (napr. ak dôjde k splneniu žalovanej povinnosti až po začatí súdneho konania).

3.2.4. Keďže ani zákon ani judikatúra nestanovujú pevné mantinely pre vymedzenie rozsahu dôvodov hodných osobitného zreteľa, nemožno tento reštriktívny výklad uplatňovať generálne. Nie je preto vylúčená ani tretia možnosť, kedy popri žalobcovi alebo žalovanom môže byť späťvzatie žaloby a s tým spojené zastavenie súdneho konania pričítané aj na ťarchu samotného súdu.

3.2.5. Za takýto dôvod na strane súdu on považuje aj priet'ahy v konaní spôsobené neopodstatnenou a právne irelevantnou zmenou miestnej, resp. kauzálnej príslušnosti súdu, ako aj neskorým uskutočnením prvého pojednávania (3 roky po podaní žaloby).

3.2.6. Postupom prvoinštančného súdu bolo porušené jeho právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ako aj právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. V tejto súvislosti poukázal na judikatúru Ústavného súdu Slovenskej republiky (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04, I. ÚS 47/96, III. ÚS 173/03, II. ÚS 125/2019, I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07).

3.2.7. Podotkol, že z jeho strany neboli kladené žiadne prekážky ani realizované také úkony, ktoré by bránili včasnému prerokovaniu a rozhodnutiu o veci. Po celú dobu konania bol súčinný, dodržal formálne náležitosti podaní, žalobu podal na vecne, miestne a kauzálne príslušnom súde, riadne preberal všetky písomnosti doručené zo strany súdu, nevykonával žiadne dispozičné úkony (ako napr. zmena žaloby), ktoré by si vyžadovali ďalšie procesné rozhodnutia súdu a predlžovali celé konanie.

3.2.8. Prvoinštančný súd síce v tomto prípade nebol dlhodobo absolútne nečinný, avšak jednotlivé úkony v konaní vykonával s príliš dlhým časovým odstupom (pojednávanie vytýčené po 3 rokoch od podania žaloby), neopomínajúc nesprávne právne posúdenie (určenie príslušnosti). Žiadna z týchto skutočností nesvedčila o efektívnom, plynulom a organizovanom postupe súdu.

3.2.9. Odvolací súd bez primeraných dôvodov uplatnil reštriktívny výklad, kedy výnimočné okolnosti pre nepriznanie nároku na náhradu trov konania zúžil výlučne na skutočnosti týkajúce sa danej veci alebo samotných strán sporu.

3.2.10. Ďalej namietal nepreskúmateľnosť odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, keďže odvolací súd sa v odôvodnení rozhodnutia v zásade obmedzil iba na strohé konštatovanie, že skutočnosti ním uvádzané nie sú dôvodmi hodnými osobitného zreteľa. Odvolací súd nezaujal žiadne stanovisko k namietanému porušeniu jeho práv zo strany súdu v dôsledku priet'ahov v konaní.

3.3. Keďže v otázke posudzovania dĺžky trvania súdneho konania, resp. primeranosti lehoty, ktorá uplynula od momentu podania žaloby do momentu uskutočnenia prvého pojednávania, súdy nižších inšancií nerespektovali ustálenú judikatúru týkajúcu sa priet'ahov v konaní, resp. sa touto otázkou ani nezaoberali, mal za to, že je daný dovolací dôvod v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

3.4. Ďalej poukázal na to, že v doterajšej rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ani súdov nižšej inšancie doposiaľ nebola riešená otázka, či priet'ahy v konaní na strane súdu možno považovať za dôvod hodný osobitného zreteľa pre nepriznanie nároku na náhradu trov konania po späťvzátí žaloby a následnom zastavení súdneho konania, preto je daný dovolací dôvod v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

3.5. Vzhľadom na uvedené navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesenie odvolacieho súdu, ako aj uznesenie súdu prvej inšancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inšancie na nové rozhodnutie.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu žalobcu uviedla, že uznesenie odvolacieho súdu i uznesenie súdu prvej inšancie považuje za správne a zákonné.

4.1. Pokiaľ ide o dĺžku konania, dĺžka konania zaťažovala nielen žalobcu, ale aj ju a taktiež jej vznikali trovy konania. Neexistuje žiadny dôvod osobitného zreteľa, prečo by ona mala znášať trovy konania len preto, že bola žalobcom za žalovanú označená.

4.2. Dôkazné bremeno a aj následky s jeho neunesením späť v tomto prípade boli na žalobcovi, ktorý mal možnosť si zabezpečiť dôkaznú hodnotu dôkazných prostriedkov. Rovnako žalobca sám z vlastnej iniciatívy zobral žalobu späť, čím zaviniel zastavenie konania, a preto takáto dispozícia žalobcu s podanou žalobou nemôže byť na jej ťarchu.

4.3. Následky spojené s priet'ahmi v konaní má možnosť žalobca riešiť inými postupmi (napr. sťažnosťou na ústavný súd).

4.4. Žalobca nepreukázal žiadne dôvody osobitného zreteľa, ani vady zmätočnosti napadnutého rozhodnutia, preto považovala podané dovolanie za nedôvodné.

4.5. Zároveň navrhla, aby jej dovolací súd priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia

odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. V posudzovanej veci dovolateľ dovolaním napadol časť výroku uznesenia, ktorým odvolací súd potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie vo výroku o trovách konania. V danom prípade dovolateľ v dovolaní dovolacie dôvody vymedzil podľa § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP.

7.1. Dovolací súd konštatuje, že je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP).

8. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. V zmysle vyššie citovaného § 420 CSP je teda dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak v konaní došlo k niektorej z procesných väd vymenovaných v § 420 písm. a) až f) CSP. Spoločným znakom všetkých rozhodnutí odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné podľa § 420 CSP, je to, že ide buď o rozhodnutie vo veci samej, alebo o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí.

10. Pokiaľ je dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré nie je rozhodnutím vo veci samej ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí, je z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. a) až f) CSP irelevantné, či k dovolateľom namietanej procesnej vade došlo alebo nedošlo.

11. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) v náleze z 2. apríla 2020 sp. zn. I. ÚS 387/2019 poukázal na to, že „(...) Ústavný súd už v uznesení č. k. I. ÚS 387/2019-26 zo 17. septembra 2019 o prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie poukázal na to, že problematikou prípustnosti opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku sa zaoberal v uznesení sp. zn. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018 (rozhodnutie č. 74/2018 publikované v Zbierke náleзов a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2018, s. 1270), v ktorom vyslovil: «Ustanovenie § 420 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) zakotvuje prípustnosť dovolania v alternatíve buď proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, t. j. proti rozhodnutiu majúcejmu hmotnoprávny charakter, alebo proti rozhodnutiu, ktoré síce nemá charakter rozhodnutia o materii konania, t. j. nejde síce o rozhodnutie vo veci samej, ale ide o rozhodnutie, ktorým odvolací súd o danej otázke rozhodovanie končí inak ako meritórnym (hmotnoprávnym) rozhodnutím vo veci samej. Aj rozhodnutie vo veci samej (t. j. meritórne rozhodnutie) je svojou podstatou a svojimi dôsledkami rozhodnutím, ktorým sa konanie o predmete sporu končí, avšak pre účely posudzovania prípustnosti dovolania podľa § 420 CSP takéto rozhodnutie nemožno zaradiť do skupiny rozhodnutí „ktorým sa konanie končí“, pretože pre tento účel je už zaradené do skupiny rozhodnutí „vo veci samej“. Za rozhodnutie, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí, teda možno považovať rozhodnutie, ktorým odvolací súd rozhodol o odvolaní inak ako jeho vecným prejednaním (t. j. rozhodnutie o odmietnutí odvolania alebo o zastavení odvolacieho konania), rozhodnutie odvolacieho súdu o zastavení konania z dôvodu späťvzatia žaloby po rozhodnutí prvostupňového súdu a pred rozhodnutím odvolacieho súdu (§ 370 CSP) a uznesenie, ktorým odvolací súd potvrdil alebo zmenil prvostupňové uznesenie o otázke, ktorej vyriešenie sa týmto uznesením končí, pričom spravidla pôjde o uznesenia odvolacieho súdu, ktorými rozhodol o odvolaní proti uzneseniam podľa § 357 CSP, ktoré síce možno v dovolacom konaní preskúmať z dôvodov zmätočnosti uvedených v § 420 CSP, avšak z dôvodov zásadnej právnej významnosti sú v zmysle § 421 ods. 2 CSP z prieskumu dovolacím súdom vylúčené. Podľa § 357 písm. m) CSP jedným z uznesení, proti ktorým je prípustné odvolanie, a ktoré sú tak v danej nimi riešenej otázke s konečnou platnosťou preskúmateľné v rámci odvolacieho konania, je aj uznesenie, ktorým prvostupňový súd rozhodol o nároku na náhradu trov konania s konečnou platnosťou, takže rozhodnutie odvolacieho súdu

o tomto odvolaní je v otázke nároku na náhradu trov konania rozhodnutím konečným (ktorým sa konanie v tejto otázke nároku končí, pozn.), a teda ho možno v zmysle už uvedeného považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí.» (...)“

12. Vzhľadom na uvedené dovolací súd konštatuje, že dovolanie žalobcu proti časti výroku uznesenia odvolacieho súdu (časť I. výroku), ktorým odvolací súd potvrdil výrok uznesenia prvoinštančného súdu o trovách konania, je podľa § 420 písm. f) CSP procesne prípustné, keďže je rozhodnutím, ktorým sa konanie končí.

13. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú dovolateľom namietanú procesnú vadu zmätočnosti, sú: a) zásah súdu do niektorého procesného oprávnenia strany sporu, b) nesprávnosť procesného postupu súdu reprezentujúceho takýto zásah a c) intenzita zásahu, pri ktorej dôjde k znemožneniu uskutočnenia procesného oprávnenia v takej miere, že to má za následok porušenie (nerešpektovanie) práva na spravodlivý proces.

15. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; jeho integrálnou súčasťou je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 251/03). Porušením práva na spravodlivý proces v zmysle uvedeného ustanovenia zákona teda treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva.

15.1. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porovnaj I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či sp. zn. 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26., sp. zn. 5Cdo/57/2019, bod 9., 10.) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola strane odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

16. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) aj z rozhodnutí ústavného súdu vyplýva, že základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v sebe zahŕňajú aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/2006). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nepopierajú zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, nie sú svojvoľné, neudržateľné a nie sú prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej.

17. Rovnako podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy vyžaduje, aby sa súd jasným,

právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať skutkovej i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premis dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

18. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces, a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak je nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

19. I v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu.

19.1. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav.

20. Dovolací súd po preskúmaní uznesenia odvolacieho súdu a uznesenia súdu prvej inštancie (konanie pred súdom prvej inštancie a odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca späťnosť uznesenia odvolacieho súdu s potvrdzujúcim uznesením vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu - m. m. IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 360/09) dospel k záveru, že ich odôvodnenia nevybočujú z limitov spravodlivého procesu, sú logické a primerané. Obidva sudy svoje právne názory odôvodnili úvahami, ktoré sú zrozumiteľné, konzistentné a spätne preskúmateľné. Uznesenie súdu prvej inštancie spĺňa kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 236 ods. 2 CSP, uznesenie odvolacieho súdu obsahuje náležitosti odôvodnenia dané v § 393 ods. 2 CSP a ani jedno nemožno považovať za neodôvodnené, či zjavne arbitrárne (svojvoľné). Odôvodnenia uznesení zodpovedajú základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia rozhodnutia. Súslednosti jednotlivých častí odôvodnení a ich obsahové (materiálne) náplne zakladajú súhrnne ich zrozumiteľnosť, aj ich všeobecnú interpretačnú presvedčivosť. Argumentácia súdov je koherentná a ich rozhodnutia sú konzistentné, logické a presvedčivé, premisy v nich zvolené, aj závery, ku ktorým na ich základe sudy dospeli, sú prijateľné pre právnickú aj laickú verejnosť. Dovolateľ v dovolaní neuvádza relevantné skutočnosti, ktoré by neboli zistené a vyhodnotené v konaní pred súdmi nižších inštancií.

21. V posudzovanej veci súd prvej inštancie v odôvodnení uznesenia (body 7. až 9.) a odvolací súd v odôvodnení uznesenia (body 20. až 49.) konštatovali, že dôvodom hodným osobitného zreteľa pre nepriznanie náhrady trov konania strane (§ 257 CSP), ktorá nezavinila zastavenie konania, nemôže byť

tá skutočnosť, že žalobca vzal späť žalobu z dôvodu dĺžky trvania súdneho konania ako objektívnej skutočnosti, ktorú žalobca nemohol nijakým spôsobom ovplyvniť, a ktorá by mala mať vplyv na preukázanie uplatneného nároku žalobcom.

22. Dovolací súd konštatuje, že pri zastavení sporového konania je pre vyriešenie otázky náhrady trov konania kľúčové zistenie, či, a pokiaľ áno, ktorá zo strán z procesného hľadiska zastavenie konania zaviniła. Kritérium procesného zavinenia potom treba posudzovať z objektívneho hľadiska, a to vo vzťahu medzi tým, čo žalujúca strana v konaní požadovala, resp. akého výsledku sa domáhala, a skutočnosťou, pre ktorú žalujúca strana neskôr vzala žalobu späť s tým, aby konanie bolo zastavené. Ak nie je preukázané, že späťvzatie žaloby bolo odôvodnené neskorším správaním žalovaného, ktorý sa celkom, či v relevantnom rozsahu, zachoval v zmysle žalobnej požiadavky, potom nie je dost' dobre možné nachádzať súvislosť, a teda ani procesné zavinenie medzi jeho správaním vo vzťahu k žalobnej požiadavke (petitu); v takomto prípade nesie zodpovednosť na zastavení konania žalobca v dôsledku príčinnej súvislosti, ktorou je správanie strany (žalobcu), teda jeho prejav vôle spočívajúci v späťvzati žaloby (viď uznesenie najvyššieho súdu zo 14. septembra 2011 sp. zn. 7MCdo/4/2010).

23. Po preskúmaní veci dovolací súd konštatuje, že súdy oboch inšancií v prejednávanej spore správne nezistili existenciu takých okolností, ktoré by mohli považovať za dôvody hodné osobitného zreteľa v zmysle ustanovenia § 257 CSP, keďže zastavenie konania nesporne zavinił žalobca, ktorý späťvzatie žaloby odôvodňoval všeobecným argumentom týkajúcim sa neprimeranej dĺžky konania, ktorá podľa jeho názoru spôsobila jeho dôkaznú núdzu, avšak zo žiadnych argumentov žalobcu nevyplýva, že by v dôsledku správania sa žalovanej došlo k späťvzati žaloby zo strany žalobcu, resp. eventuálne priet'ahy v konaní boli spôsobené konaním (pričinením) žalovanej.

24. Dovolací súd poukazuje na to, že právny záver súdu prvej inšancie i odvolacieho súdu je v súlade i s nálezom ústavného súdu z 31. júla 2008 sp. zn. IV. ÚS 147/08, z ktorého vyplýva: „(...) Nepriznanie náhrady trov konania podľa § 150 OSP (teraz § 257 CSP - pozn. odvolacieho súdu) nemožno podľa názoru ústavného súdu odôvodniť iba všeobecným záverom odvolacieho súdu o charaktere dlhotrvajúco prejednávanej právnej veci.“

24.1. V tejto súvislosti dovolací súd dodáva, že vnútorná pohnútka žalobcu vedúca k späťvzati žaloby (t. j. namietaný eventuálny priet'ah v konaní, resp. dôkazná núdza žalobcu) nezabavuje žalobcu procesnej zodpovednosti na zastavení konania a nemôže byť ani dôvodom hodným osobitného zreteľa pre nepriznanie nároku na náhradu trov konania žalovanej.

25. Ak teda súd prvej inšancie a odvolací súd pri rozhodovaní o trovách konania priznali nárok na náhradu trov konania žalovanej voči žalobcovi, ktorý procesne zavinił zastavenie konania, keďže nezistili žiadne predpoklady na aplikáciu ustanovenia § 257 CSP (dôvody hodné osobitného zreteľa), postupovali v súlade s ustanovením § 256 ods. 1 CSP.

26. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd považoval dovoláciu námietku podľa § 420 písm. f) CSP za prípustnú, avšak nedôvodnú.

27. Dovolací súd konštatuje, že dovolateľ prípustnosť dovolania vyvodzoval i z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP, t. j. namietal nesprávne právne posúdenie veci.

28. Dovolací súd uvádza, že prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP je v zmysle § 421 ods. 2 CSP (ktorý je vo vzťahu k § 421 ods. 1 CSP osobitným ustanovením, t. j. lex specialis) vylúčená aj v prípade, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu súdu prvej inšancie o nároku na náhradu trov konania (§ 357 písm. m) CSP).

29. Keďže odvolací súd rozhodoval o odvolaní proti uzneseniu súdu prvej inšancie o nároku na náhradu trov konania, prípustnosť dovolania je tak v danom prípade výslovne vylúčená ustanovením § 421 ods. 2 CSP v spojení s § 357 písm. m) CSP.

30. Dovolací súd konštatuje, že dovolanie dovolateľa v časti namietajúcej vadu podľa § 420 písm. f) CSP je prípustné, ale nie je dôvodné a v časti ohľadom namietajúceho nesprávneho právneho posúdenia veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP je neprípustné. Vzhľadom na uvedené dovolací súd dovolanie ako celok zamietol (§ 448 CSP).

31. Dovolací súd žalovanej ako úspešnej v dovolacom konaní priznal podľa § 453 ods. 1 CSP s použitím § 255 ods. 1 CSP voči neúspešnému žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu. O výške náhrady trov dovolacieho konania rozhodne podľa § 262 ods. 2 CSP súd prvej inštancie v lehote do 60 dní po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

32. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.